

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande

Minister

Fredrik Karlström

Föredragande

Specialsakkunnig

Cindi Portin

Justerat

Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 65

Landskapsregeringens principer
för utvidgad användning av
förebyggande utkomststöd till
följd av Covid-19.

ÅLR 2020/5559

90 S2

Landskapsregeringen beslöt anta principer för utvidgad användning av
förebyggande utkomststöd till följd av Covid-19 enligt **bilaga 1,**
S220E20.

Landskapsregeringens principer för utvidgad användning av förebyggande utkomststöd på grund av coronapandemin

Bakgrund

I syfte att främja personers och familjers trygghet, förmåga att klara sig på egen hand samt för att förebygga utslagning och långvarigt beroende av grundläggande och kompletterande utkomststöd till följd av coronapandemin har landskapsregeringen genom plenibeslut (11.6.2020), godkänt landskapslag om temporär ändring av landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna. Beslutet omfattar en utvidgning av landskapsandelarna för socialvården motsvarande 1,5 miljoner euro för att göra det möjligt för kommunerna att i högre utsträckning använda förebyggande utkomststöd. Landskapsregeringen ger ut en separat rekommendation och principer för utvidgad användning av förebyggande utkomststöd relaterat till coronapandemin.

Landskapsregeringens principer för utvidgad användning av förebyggande utkomststöd

Syfte

Syftet med förebyggande utkomststöd, är enligt 13 § utkomststödslagen att främja en persons och familjs sociala trygghet och förmåga att klara sig på egen hand samt att förebygga utslagning och långvarigt beroende av utkomststöd. Grunderna för beviljande av förebyggande utkomststöd ska basera sig på att **främja en persons och familjs sociala trygghet** och **förmåga att klara sig på egen hand** samt att **förebygga utslagning och långvarigt beroende av utkomststöd**. Genom att använda förebyggande utkomststöd tillräckligt tidigt och planmässigt kan kommunen hjälpa enskilda personer och familjer att klara av de svårigheter som är att vänta på grund av de ekonomiska effekterna av coronapandemin.

Landskapsregeringens avsikt är att intensifiera användningen av förebyggande utkomststöd. Landskapsregeringen följer med situationen och uppdaterar rekommendationen och principerna vid behov.

Allmänna principer för förebyggande utkomststöd relaterat till coronapandemin

Det förebyggande utkomststödet är inte beroende av om personen eller familjen i fråga är berättigad till utkomststöd enligt 1 § 1 mom. utkomststödslagen.

Syftet med de antagna principerna är att underlätta situationen för de klienter och familjer som **på grund av undantagsförhållanden och dess efterverkningar** tillfälligt blir tvungna att ty sig till utkomststöd.

Vid tillämpningen av det förebyggande utkomststödet ska en situationsspecifik prövning tillämpas.

Vid bedömning av stödbehovet bör kommunen beakta att undantagsförhållanden och dess efterverkningar påverkar sökandes livssituation på många olika sätt med anledning av coronapandemin. Bland annat möjligheterna att söka sig till arbete eller att kunna ta emot sysselsättningsfrämjande service är försämrade, eventuella förlängda handläggningstider vid myndigheter som t.ex. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS), arbetslöshetskassor och Folkpensionsanstalten (FPA), skolornas närundervisning och tillgång till barnomsorg kan vara begränsade, vid återresa till Åland från utlandet (utanför Finland) kan (frivillig) karantän i 14 dagar gälla, passagerartransporter med färja kan vara begränsade m.m.

Eftersom personer 70 år och äldre samt andra i riskgrupp bör särskilt undvika exponering för covid-19 kan situationer uppkomma vilka även ska tas i beaktande vid bedömning av stödbehovet.

Återkrav

Enligt 20–23 §§ i utkomststödslagen kan kommunen återkräva utkomststöd mot förväntad förmån. Detta kan till exempel omfatta förväntade förmåner från AMS.

Syftet med landskapsregeringens beviljade extra medel om 1,5 miljoner till kommunerna för utvidgad användning av förebyggande utkomststöd, är att främja personers och familjers trygghet, förmåga att klara sig på egen hand samt att förebygga utslagning och långvarigt beroende av grundläggande och kompletterande utkomststöd till följd av coronapandemin och COVID-19. I den mån kommunen beviljar förebyggande utkomststöd i högre utsträckning, och detta möjliggjorts genom landskapsregeringens extra landskapsandelar till socialvården, förutsätter landskapsregeringen att kommunen använder sig av möjligheten till återkrav endast i de fall detta kan ses som absolut befogat.

Återkrav får inte leda till att klienten eller familjen ånyo blir i behov av utkomststöd samt att landskapsregeringens syfte med de extra medlen inte uppnås. Kommunen bör även ta i beaktande den ökade administrativa belastning som råder på grund av coronapandemin vid den myndighet/organisation som ska motta och handlägga återkravet. Återkrav bör i nuläget inte leda till förseningar av myndigheters och organisationers handläggning av primära förmåner. En förutsättning för återkrav av utkomststöd är enligt 21 § 1 mom. att den ersättningskyldige har rätt att erhålla sådana inkomster eller tillgångar ur vilka ersättningen kan indrivras utan att den ersättningskyldiges utkomst eller utkomsten för en person om vilken han drar eller är skyldig att dra försorg äventyras. Grunden för denna bedömning är de omständigheter som är kända när beslut fattas om saken.

När utkomststöd beviljas en ny klient beaktas endast kontanter på bankkontot som direkt disponibel egendom. Det är inte nödvändigt att för en ny klient att kräva att egendom ska realiserats genast. Om behovet av utkomststöd kvarstår över tre månader kan realisering förutsättas i enlighet med normal tillämpningspraxis.

Förebyggande utkomststöd kan beviljas:

Allmänt

- Om kommunernas resurser att svara på ett brådskande hjälpbehov inte räcker till på grund av långa köer, kan kommunen bevilja förebyggande utkomststöd för att trygga brådskande och nödvändig hjälp utan kommunens bedömning av behovet av grundläggande utkomststöd. Det förebyggande

utkomststödet är inte beroende av om en person eller en familj har rätt att få grundläggande och kompletterande utkomststöd.

- För extra kostnader på grund av att man måste sköta barnen hemma, stanna i karantän eller för inköp av extra mat. Förebyggande utkomststöd kan användas för dessa extra kostnader som en person eller en familj, som redan annars har låga inkomster, får. Utgifterna betraktas som nödvändiga.
- För tryggnad av läkemedelsbehandling. I fråga om läkemedel kan kommunen behöva bedöma personens faktiska tillgängliga medel och personens brådskande behov av medicinering i förhållande till de krav som ställs under coronapandemin. Kommunen tillämpar prövning när det gäller hur brådskande stöd kan ges t.ex. genom betalningsförbindelser.
- För aktivering av stödtagaren och för att främja förmågan att klara sig på egen hand, t.ex. kostnader för utbildning vilka inte berättigar till studiestöd, avgifter för fristående kurser eller universitets- eller högskolekurser och tillhörande material.
- I syfte att trygga stödtagarens boende, t.ex. betalning av obetald hyra för att förhindra vräkning, elräkningar eller andra nödvändiga boendekostnader i en situation där obetalda räknor äventyrar individen eller familjens rätt till bostaden eller elförsörjning.
- För att lindra svårigheter på grund av överskuldssättning och plötslig försämrade ekonomisk ställning. Utgångspunkten bör vara att förebygga, så att individer och familjer inte ansöker om snabblåna som t.ex. SMS-lån och hamnar i en skuldspiral.
- Som stöd till personer och familjer vilkas utkomst äventyras, t.ex. i väntan på förväntad förmån från AMS, arbetskassa eller FPA, till låneamorteringar som inte har kunnat beaktas när utkomststöd beviljades.
- Till företagare utan krav på att företaget ska läggas ner. På grund av det rådande svåra ekonomiska läget.
- För begravningskostnader. Beslut om utkomststöd för att täcka begravningskostnader fattas i kommunen utan beslut om grundläggande utkomststöd.

Äldre och riskgrupper

- För att stöda personer 70 år och äldre samt andra i riskgrupp att undvika exponering för covid-19 och dess efterverkningar. Detta kan innebära att det i kommunen kan finnas sådana personer som inte tidigare har varit i behov av socialvård eller annan hjälp. Det förebyggande utkomststödet kan tillämpas för att tillgodose och trygga det hjälpbehov som målgruppen behöver för t.ex. hjälp med uträttande av ärenden, avgifter för hemleveranser samt tjänster och service på distans, för upprätthållande av sociala kontakter m.m. Utgångspunkten bör vara, att ekonomin inte ska utgöra ett hinder för att erhålla den hjälp och stöd som individen behöver för att hantera förhållandena.

Barnfamiljer

- Till barnfamiljer och unga, för att stöda föräldraskapet och för att trygga barns uppväxtförhållanden. Speciellt flerbarnsfamiljer och familjer där det finns barn med funktionsnedsättning och allvarlig sjukdom ska stödas.

Ungdomar och studerande

- För att förebygga ungdomars marginalisering på grund av försämrade arbetsmarknadsförhållanden och tillfälligt försämrade ekonomi. Situationer kan uppstå pga. distansstudier, avsaknad av sommarjobb, sommarpraktik eller annat arbete.
- För tryggnad av studier och sysselsättning i sådana exceptionella situationer där de övriga primära stödsystemen inte har kunnat tillämpas.
- För att stöda ungdomar som studerar, som pga. brist på sommarjobb eller inte kommer att kunna betala hyran för sin studielägenhet och kan behöva ekonomiskt stöd för att antingen behålla sin studielägenhet eller för att kunna förvara sina saker i ett lagerutrymme. Det är inte nödvändigt att kräva att studerande lämnar en redogörelse för hur studierna framskrider. Det är inte heller nödvändigt att kräva att studielån lyfts för sommarmånaderna, om klienten inte kan studera under sommarmånaderna. Om klienten dock har lyft lånet, anses det vara disponibel inkomst.

Övrigt

Förebyggande utkomststöd kan även beviljas utifrån en situationsspecifik bedömning för andra situationer för att nå målet med att förebygga utslagning och långvariga ekonomiska svårigheter.